

Een bijzondere mammoetkaak en de reis van een neushoorn

Hans Post [collectie-adviseur, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; jn.j.post@gmail.com]

Met het verschijnen van *Straatgras* 30, nummer 1, in juli 2018, werd een mijlpaal bereikt. Ons museummagazine ging de dertigste jaargang in. Voordeel van deze lange publicatiereeks is het ontstaan van een heuse geschiedschrijving, over tentoonstellingen, aanwinsten en onderzoek. Graag uw aandacht voor deel zes van de rubriek 'Dertig jaar geleden', deze keer samengesteld door Hans Post, die eerst als collectiebeheerder van de schelpen en daarna als collectie-adviseur en lid van de Collectie Adviesraad, al vele jaren als vrijwilliger bij het museum betrokken is.

Nummer 3 van de derde jaargang (1991) opent met een artikel over het langverwachte Regeringsstandpunt 'Tropisch Regenwoud'. Maar liefst vier Vaste Tweede Kamercommissies discussieerden uitvoerig over de toekomst van de tropische bossen. Een gelijknamige expositie startte in de kleine expositiezaal. Het onderwerp is nog steeds actueel. In 2021 speelt binnen diezelfde Tweede Kamer de behandeling van, wat in de volksmond heet, de Bossenstrategie. Daarin wordt vastgelegd hoe ons land de komende jaren met onze eigen bossen moet omgaan.

Straatgras neemt ons daarna via Erwin Kompanje mee in oude brieven die opdoken op Terschelling. Ze waren geschreven door J.W. van Dieren en gericht aan de bij ons museum welbekende walvisman dr. A.B. van Deinse en gingen over walvisstrandingen op Terschelling. Erwin bezocht het eiland om onderzoek en navraag naar deze Wouter van Dieren te doen. Erwin vond zijn graf en ontmoette ook een neef. Die liet hem het nagelaten archief van zijn oom zien. Samen ontdekten ze tien briefkaarten en vier brieven geschreven door Van Deinse. Deze waardevolle correspondentie werd ter plekke geschonken, wetende dat Van Deinse voor het museum een belangrijke figuur was. Het is niet voor niets dat hij in het museum geëerd is met het permanent ingerichte 'Kabinet van dr. A.B. van Deinse'.

Mammoetkaak

In januari 1991 verwierf het museum een onderkaak van een ongeveer vierjarige wolharige mammoet (*Mammuthus primigenius*). Heel precies beschrijft de in 1994 overleden Niek Kerkhoff, toenmalig collectiebeheerder grote zoogdieren, het museumstuk dat nu catalogusnummer NMR 9991-1653 heeft. In het artikel staat ook een schema afkomstig uit het

boekje *De mammoet en zijn metgezellen*, in 1983 geschreven door Bert de Boer en Paul Sondaar. Helder wordt de horizontale kieswisseling van olifanten uitgelegd. Achter de langzaam afslijtende kies groeit een nieuwe die de oude uiteindelijk helemaal vervangt. Dat proces herhaalt zich een aantal keer in iedere kaakhelft.

Tijdens de Nationale Wetenschapsdag op 6 oktober 1991 bood het museum bezoekers de gelegenheid hun natuurhistorische vondsten mee te nemen voor determinatie. Niek Kerkhoff speelde daarbij een belangrijke rol. Dit is 30 jaar later nog steeds traditie. Conservator Bram Langeveld houdt elke eerste woensdag van de maand tussen 14:30 tot 15:30 uur een inloop Natuurspreekuur met hetzelfde doel.

▲ De mammoetonderkaak (NMR 9991-1653) die Niek Kerkhoff in *Straatgras* beschreef. (Bram Langeveld)

Neushoorn Clara en een Nobelprijs

Nummer 4 van de derde jaargang trapt af met het artikel 'Op reis met Clara'. Clara was een vrouwelijke Indische neushoorn die onder begeleiding van haar eigenaar, VOC kapitein Douwe Mout van der Meer, 17 jaar lang een reis door Europa maakte. Ons museum wijdde een tentoonstelling aan de bijzondere reis, precies tweehonderdvijftig jaar nadat de toen driejarige Clara op 22 juli 1741 Rotterdam aandeed.

Jelle Reumer, de toenmalige museum-

▲ Bij de tentoonstelling 'Op reis met Clara' verscheen ook een boekje, geschreven door Irene Verheij. (archief Het Natuurhistorisch)

directeur, zet in het volgende artikel uiteen hoe de wetenschappelijke naamgeving in de biologie werkt. Hij legt uit wat een holotype is en hoe de officiële naamgeving van een soort tot stand komt. Nog steeds een lezenswaardig stuk.

In hetzelfde nummer staat de vette kop 'NOBELPRIJS VOOR NMR'. Helaas bleek dit niet het geval. De prijs ging naar de NMR naamgenoot 'Nuclear Magnetic Resonance' – onderzoek naar kernspinresonantie, een scheikundige techniek. In 2003 was het NMR wel degelijk aan de beurt. In de persoon van Kees Moeliker werd de Ig Nobelprijs gewonnen met een publicatie over homoseksuele necrofilie bij de wilde eend. Tenslotte valt te lezen dat verschillende mensen hun vondsten aan het museum schonken. De namen langslowpend is er niets veranderd want dezelfde personen schenken nog steeds regelmatig interessante dingen. Na dertig jaar een geruststellende conclusie. ◀